

El *niu*(ALDC, VII, L 88. El *niu*)

Els significants que corresponen a ‘niu’, “construcció que els ocells fan amb brins, molsa, plomissol, etc., per pondre-hi els ous, covar-los i criar els petits” (DIEC), deriven del llat. NĪDUS, que també, amb alguns canvis, és l’origen dels mots de les altres llengües romàniques (cast. i it. *nido*, fr. *nid*, oc. *nis*, *niu*, port. *ninho*, gall. *niño*), tret del rom., que usa *cuib* (< *CUBIUM ‘llit de la llebre’).

NĪDU, a través d’una forma del cat. arcaic *ni[ð], per vocalització de la dental (com PĒDE > *peu*, NUDU > *nuu*, *nu*), va passar a *niu*, que, documentat des de Llull, és el resultat general del cat., amb lleus modificacions fonètiques: ross. *niuc*, amb reforç velar, com en dialectes occitans; *nyiu*,

amb palatalització de la nasal assimilada a la [i]

tònica; o amb canvis morfològics: *niuet*

177, 183, convivint amb *niu*. La

derivació justifica *nieró* 80,

der. de *nier* ‘encara no sortit del niu’ (cf. asturià *nieru* ‘niu’); el mot és propi del mall. de Llucmajor, on *niu*, per metonímia i probablement des del llenguatge infantil, havent adquirit el significat de ‘ocell’, a partir de “anar a cercarnius” (Moll, 1961), ha desviat *nieró*, pròpiament ‘ponedor de les gallines’, cap a ‘niu’.

Es troben també var. afins a l’arag. com *niedo* i, per palatalització causada per la [i] veïna, *nyedo* 87; es tracta de la diftongació d’una vocal llatina llarga (tancada del llat. vg.) que, a la Península Ibèrica, només es dona en arag. (BĪGA > *biega*, FĪMUS > *fiemo*, etc.) (Conte *et al.*, 1977: 53).

Finalment, *catau* 52, que conviu amb *niu*, designa pròpiament ‘cau, amagatall’, que eventualment pot servir de niu.

Niu és l’únic mot normatiu des del DOrt, 1917.

